

ZAGADNIENIE 11

Wczesny romantyzm w muzyce

1) Późna twórczość L. van Beethovena jako pomost między epoką klasycyzmu i romantyzmu (zapowiedź romantyzmu: rozbudowa orkiestry, eksperymenty z cyklem sonatowym, eksperymenty z formą sonatową, wprowadzenie nowych gatunków muz. - uwertury koncertowej, symfonii programowej i symfonii wok.-instr., duże znaczenie kolorystyki, romantyczna nastrojowość):

- a) symfonie (III Es-dur *Eroika*, V c-moll, VI F-dur *Pastoralna* i IX d-moll)
- b) koncerty fortepianowe (IV G-dur i V Es-dur *Cesarski*)
- c) muzyka kameralna (ostatnie kwartety, zwłaszcza *Wielka fuga* B-dur op. 133)
- d) sonaty fortepianowe (*Księżycowa* cis-moll op. 27, *Pastoralna* D-dur op. 28, *Waldsteinowska* C-dur op. 53, *Appassionata* f-moll op. 57, Fis-dur op. 78, *Hammerklavier* B-dur op. 106, E-dur op. 109, As-dur op. 110, c-moll op. 111)
- e) pieśni (np. cykl *Do dalekiej ukochanej*)
- f) opera *Fidelio*
- g) uwertury koncertowe (*Coriolan*, *Egmont*, *Leonora I, II, III*)

2) Muzyka fortepianowa w I połowie XIX w.:

- a) styl brilliant, charakteryzujący się perlistymi przebiegami figuracyjnymi, zwykle w wysokim rejestrze, lekkością faktury, wirtuozerią (F. Chopin: *Koncert e-moll*, *Koncert f-moll*, *Wariacje La ci darem la mano* B-dur; F. Schubert *Impromptu As-dur* op. 90; John Field: 7 koncertów fort.; M. Szymanowska; C.M. Weber, F. Mendelssohn)
- b) miniaturyzacja form, popularność takich gatunków muzycznych jak: nokturn (J. Field, M. Szymanowska, F. Chopin), preludium (F. Chopin), etiuda (M. Szymanowska, F. Chopin, R. Schumann), impromptu (F. Schubert, F. Chopin), walc (M. Szymanowska, F. Chopin, C.M. Weber), polonez (M. Szymanowska, M.K. Ogiński, K. Kurpiński, J. Elsner, F. Chopin) i mazurek (M. Szymanowska, F. Chopin); miniatury mogą być utworami programowymi (R. Schumann) i łączonymi w cykle (R. Schumann, F. Chopin)
- c) elementy muzyki ludowej i narodowej, zapowiedź szkół narodowych (M. K. Ogiński, K. Kurpiński, J. Elsner, M. Szymanowska; F. Chopin - mazurki, polonezy, *Rondo a la Mazur*, *Rondo a la Krakowiak*, *Fantazja na tematy polskie*, finały obu koncertów fort., pieśni)

3) Muzyka skrzypcowa w I połowie XIX w.:

- a) działalność kompozytorów-wirtuozów (N. Paganini, K. Lipiński, F. Janiewicz)
- b) preferowane gatunki muzyczne: kaprysy, etiudy, koncerty skrzypcowe, wariacje
- c) wpływ muzyki Paganiniego na twórczość innych kompozytorów romantycznych i XX-wiecznych (R. Schumann, J. Brahms, F. Liszt, S. Rachmaninow, W. Lutosławski)

4) Muzyka symfoniczna w I połowie XIX w.:

- a) nowe gatunki muz.: symfonia programowa (H. Berlioz *Symfonia fantastyczna*), symfonia wok.-instr. (H. Berlioz *Romeo i Julia*), uwertura koncertowa (H. Berlioz *Korsarz*, *Karnawał rzymski*, F. Mendelssohn *Sen nocy letniej*, *Hebrydy*)
- b) rozbudowa orkiestry, poszukiwania w dziedzinie brzmienia (H. Berlioz)
- c) odchodzenie od klasycznych form i cyklu sonatowego (H. Berlioz, F. Schubert, R. Schumann, F. Mendelssohn)
- d) elementy muz. ludowej (M. Glinka *Fantazja na tematy rosyjskie Kamarinskaja*, A. Dargomyżski *Kozaczek ukraiński*)

5) Muzyka wok.-instr. w I połowie XIX w.:

- a) pieśń; tematyka miłosna, patriotyczna, narodowa (F. Schubert, R. Schumann, F. Chopin, S. Moniuszko, M. Glinka, A. Dargomyżski)
- b) opera:
  - **Włochy**: pozostałości barokowej opery neapolitańskiej (bel canto, wirtuozeria wok., nacisk położony na arie):
    - G. Rossini (ok. 40 oper, m. in.: *Tankred*, *Włoszka w Algierze*, *Kopciuszek*, *Sroka złodziejka*, *Cyrulik sewilski*, *Wilhelm Tell*)
    - G. Donizetti (ok. 70 oper, m. in.: *Lucja z Lamermoor*, *Napój miłosny*, *Lucrezia Borgia*, *Don Pasquale*, *Faworyta*, *Córka pułku*)
    - V. Bellini (ok. 10 oper, m. in.: *Norma*, *Purytanie*, *Lunatyczka*)
  - **Francja**: grand opera (zwykle 5-aktowa, tematyka historyczna):
    - G. Meyerbeer (*Robert Diabeł*, *Afrykanka*, *Hugenoci*)
    - J.F. Halevy (*Żydówka*)
    - D. Aubert (*Niema z Porticii*)
  - **Niemcy**: opera narodowa (postaci ludowe, obrzędy, zwyczaje ludowe, obok arii występują pieśni (solowe, chóralne), melodie stylizowane na ludowe, rytmy tańców ludowych, język niemiecki):
    - C.M. Weber (*Wolny strzelec*, *Oberon*, *Euryanthe*)
  - **Polska**: opera narodowa:
    - J. Stefani (*Cud mniemany, czyli Krakowiacy i górale*)
    - M. Kamiński (*Nędza uszczęśliwiona*)
    - K. Kurpiński (*Nowe Krakowiaki*, *Zabobon, czyli Krakowiacy i górale*)
    - J. Elsner (*Król Łokietek*, *Jagiello w Tenczynie*)
  - **Rosja**: opera narodowa:
    - M. Glinka (*Iwan Susanin*, *Ruslan i Ludmiła*)
    - A. Dargomyżski (*Rusałka*, *Kamienny gość*)
- c) inne gatunki muz. wok.-instr.:
  - oratoria (H. Berlioz *Potępienie Fausta*, F. Mendelssohn *Eliasz*, *Paulus*)
  - kantaty (R. Schumann)
  - msze (H. Berlioz *Wielka msza żałobna*)